

TU TƯỞNG HỒ CHÍ MINH

về đào tạo, bồi dưỡng lý luận chính trị cho cán bộ, đảng viên

*GVC. Ths. Lê Anh Tân**

Công tác giáo dục lý luận chính trị là một bộ phận quan trọng trong công tác tư tưởng của Đảng. Tầm quan trọng của công tác giáo dục lý luận chính trị trước hết bắt nguồn từ vai trò to lớn của lý luận trong cuộc đấu tranh vì độc lập tự do của Tổ quốc, vì chủ nghĩa xã hội. V.I.Lê-nin đã chỉ rõ: "Không có lý luận cách mạng thì cũng không thể có phong trào cách mạng" và "chỉ đảng nào được một lý luận tiên phong hướng dẫn thì mới có khả năng làm tròn vai trò chiến sĩ tiên phong" (1). Bác Hồ kính yêu của toàn Đảng, toàn dân tộc ta đã chỉ rõ: "Đảng muốn vững thì phải có chủ nghĩa làm cốt, trong Đảng ai cũng phải hiểu, ai cũng phải theo chủ nghĩa ấy. Đảng mà không có chủ nghĩa cũng như người không có trí khôn, tàu không có bàn chỉ nam" (2). Người khẳng định: "Đối với công việc kháng chiến và kiến quốc, lý luận là rất quan trọng. Không hiểu lý luận thì như người mù đi đêm" (3).

"Chủ nghĩa" mà Người đề cập ở đây là hệ thống lý luận để đảng cộng sản lấy đó làm nền tảng tư tưởng và kim chỉ nam cho hành động của mình. Đối với một đảng cách mạng ở Việt Nam, Chủ tịch Hồ Chí Minh khẳng định rằng trong thời đại ngày nay có nhiều chủ nghĩa nhưng "chủ nghĩa chân chính nhất, chắc chắn nhất, cách mệnh nhất" đó là chủ nghĩa Mác - Lênin. Trong

Nhiệm vụ cơ bản của công tác giáo dục lý luận chính trị là làm cho mỗi cán bộ, đảng viên có những hiểu biết cơ bản về chủ nghĩa Mác - Lê-nin, tư tưởng Hồ Chí Minh, đường lối của Đảng, chính sách, pháp luật của Nhà nước, làm cơ sở lý luận cho hoạt động thực tiễn của họ. Công tác giáo dục lý luận chính trị còn trang bị cho cán bộ, đảng viên những khả năng và phương pháp công tác trong thực hiện nhiệm vụ giáo dục, giác ngộ, tổ chức và vận động quần chúng.

Chủ tịch Hồ Chí Minh chỉ rõ: "Học tập Chủ nghĩa Mác-Lênin là học tập tinh thần xử trí mọi việc đối với mọi người và đối với bản thân mình; là học tập những nguyên lý phổ biến của Chủ nghĩa Mác-Lênin để áp dụng một cách sáng tạo vào hoàn cảnh thực tiễn ở nước ta. Học để làm, lý luận đi đôi với thực tiễn" (4).

Như vậy, nội dung học tập lý luận chính trị, theo Chủ tịch Hồ Chí Minh là học Chủ nghĩa Mác-Lênin song không đơn thuần là đọc sách, thuộc lòng kinh điển mà phải nắm được cái "thần" của Chủ nghĩa Mác-Lênin và sau đó tùy thuộc vào hoàn cảnh, điều kiện mà vận dụng cho phù hợp. Bên cạnh đó, người còn yêu cầu phải nắm vững Chủ trương, đường lối của Đảng, chính sách, pháp luật của Nhà nước, học tập những bài học kinh nghiệm quý từ các đảng cộng sản anh em trên thế giới...

Học lý luận chính trị còn nhằm mục đích củng cố, trau dồi đạo đức cách mạng: "Có học tập lý luận Mác-Lênin mới củng cố được đạo đức cách mạng, giữ vững lập trường, nâng cao sự hiểu biết về trình độ chính trị, mới làm tốt công tác Đảng giao

*Trưởng khoa LLM-LN, TT HCM

suốt quá trình hoạt động cách mạng của mình, Chủ tịch Hồ Chí Minh luôn luôn nhất quán quan điểm đó.

phó cho mình” (5). Đạo đức cách mạng là tiêu chuẩn hàng đầu, Người yêu cầu mỗi cán bộ, đảng viên cần phải có, vì theo Người, “Đạo đức là gốc của người cách mạng”. Để có đạo đức cách mạng trong sáng người học phải nắm vững lý luận, từ đó nhận thức rõ đúng, sai, đấu tranh bảo vệ cái đúng, chống cái sai và phấn đấu theo những chuẩn mực đạo đức cách mạng.

Mục đích cao hơn, xa hơn của học lý luận chính trị là: học để làm và làm người. Người dạy rằng: “Khi học tập lý luận thì nhằm mục đích học để vận dụng chứ không phải học lý luận vì lý luận hoặc tạo cho mình một cái vốn lý luận để sau này mang ra mặc cả với Đảng. Tất cả những động cơ không đúng đắn đều phải đưa ra tẩy trừ cho sạch” (6). Và “Hiểu Chủ nghĩa Mác-Lênin là phải sống với nhau có tình có nghĩa. Nếu thuộc bao nhiêu sách mà sống không có tình có, có nghĩa thì sao gọi là hiểu Chủ nghĩa Mác-Lênin được” (7).

Như vậy, về mục đích học tập lý luận, theo Chủ tịch Hồ Chí Minh, là nhằm mục đích để: làm cách mạng và và làm người cách mạng. Để làm cách mạng, phải hiểu Chủ nghĩa Mác-Lênin và biết vận dụng vào thực tiễn. Để làm người cách mạng, phải có lập trường giai cấp vững vàng, có đạo đức cách mạng, và phải “sống với nhau có tình có nghĩa”.

Từ mục đích, nội dung như trên, và căn cứ vào đối tượng (cán bộ, đảng viên), là những cơ sở để xác định phương pháp, phương châm giáo dục lý luận chính trị cho phù hợp.

Quán triệt quan điểm: “Học đi đôi với hành”, đối với giáo dục nói chung, Chủ tịch Hồ Chí Minh chỉ rõ giáo dục lý luận cũng phải quán triệt theo phương châm đó. Người yêu cầu người dạy và người học phải tuân thủ theo những nguyên tắc, cách thức

(phương pháp) nhất định, trong quá trình giảng dạy và học tập lý luận chính trị.

Đối với giáo viên, Người căn dặn: “các chú dạy cán bộ, đảng viên về Chủ nghĩa Mác-Lênin chắc có nhiều người thuộc, nhưng các chú có làm cho họ hiểu Chủ nghĩa Mác-Lênin là thế nào không?” (8). Và “Trường Đảng là một trường học để đào tạo những chiến sỹ tiên tiến phấn đấu cho sự nghiệp của giai cấp vô sản, chứ không phải biến các đồng chí thành những người lý luận suông mà nhằm làm thế nào cho công tác của các đồng chí tốt hơn” (9). Người căn dặn thêm: “Đảng ta tổ chức trường học lý luận cho cán bộ để nâng cao trình độ lý luận của Đảng ta đảng để giải quyết sự đòi hỏi của nhiệm vụ cách mạng và tình hình thực tế của Đảng ta, để Đảng ta có thể làm tốt hơn công tác của mình, hoàn thành tốt hơn nhiệm vụ cách mạng của mình” (10).

Như vậy, đối với Trường Đảng và đội ngũ giảng viên, với mục đích cuối cùng là để học viên “phục vụ tốt hơn sự nghiệp cách mạng”. Vì thế, trong quá trình giảng dạy, ngoài trang bị lý luận chính trị, người giảng viên phải gắn với thực tiễn, bám sát tình hình thực tiễn để người học hiểu và nắm chắc lý luận. Và quan trọng hơn, người giảng viên phải giúp cho học viên biết cách vận dụng lý luận vào thực tiễn.

Đối với người học, Người dạy: “Học lý luận không phải để nói mép nhưng biết lý luận mà không thực hành là lý luận suông. Học để áp dụng vào việc làm. Làm mà không có lý luận thì không khác nào đi mò trong đêm tối, vừa chậm chạp vừa vấp vấp. Có lý luận thì mới hiểu được mọi chuyện trong xã hội, trong phong trào để chủ trương cho đúng, làm cho đúng” (11). Ngắn gọn mà đầy đủ, sâu sắc, Người đã yêu cầu người học phải biết gắn lý luận với thực

tiền, vận dụng những điều đã học vào trong từng công việc cụ thể.

Trong gần 80 năm qua, Đảng ta luôn luôn coi trọng công tác giáo dục lý luận chính trị và xác định đây là một trọng tâm trong công tác tư tưởng của Đảng.

Ngay trong những năm 20 của thế kỷ XX, khi truyền bá chủ nghĩa Mác - Lê-nin vào Việt Nam, Chủ tịch Hồ Chí Minh đã quan tâm đến việc tổ chức các lớp bồi dưỡng lý luận chính trị cho những thanh niên yêu nước. Người đích thân viết tài liệu và trực tiếp giảng bài tại hai lớp bồi dưỡng cho các chiến sĩ cách mạng trẻ tuổi tại Quảng Châu, Trung Quốc. Những bài giảng của Người được tập hợp lại thành tác phẩm "Đường Kách mệnh", cuốn sách giáo khoa lý luận đầu tiên của những người Cộng sản Việt Nam. Tại hang Pắc Bó Cao Bằng, trong những năm tháng gian khổ nhất của cuộc vận động cách mạng tiến tới tổng khởi nghĩa giành chính quyền, Bác Hồ vẫn dành thời gian "sáng ra bờ suối, tối vào hang", dùng "bàn đá chông chênh dịch sử Đảng", làm tài liệu giáo dục lý luận chính trị cho cán bộ, đảng viên và quần chúng. Lịch sử Đảng ta đã ghi lại những sự kiện rất đáng khâm phục về học tập lý luận chính trị của những người cộng sản. Trong nhà tù đế quốc, những người tù cộng sản vẫn không ngừng học tập lý luận. Người biết bảo người chưa biết, người biết nhiều bảo người biết ít, chủ yếu qua trí nhớ và truyền miệng về những nguyên lý của Chủ nghĩa cộng sản.

Trong những năm chiến tranh giành và bảo vệ nền độc lập của dân tộc, với sự quan tâm của Trung ương Đảng và Bác Hồ, công tác giáo dục lý luận đã được động viên và phát triển mạnh mẽ.

Trong công cuộc đổi mới do Đảng ta khởi xướng và lãnh đạo, đặc biệt khi cách mạng chuyển giai đoạn, Đảng ta rất quan

tâm đến công tác giáo dục lý luận chính trị, cả về tổ chức, bộ máy và chương trình, tài liệu học tập. Công tác giáo dục lý luận chính trị đã góp phần giữ vững ổn định chính trị - xã hội, tăng cường vai trò lãnh đạo của Đảng, tạo và thúc đẩy các phong trào thi đua yêu nước ở cơ sở.

Đánh giá về công tác giáo dục lý luận trong những năm qua, Hội nghị Trung ương 5, khóa X chỉ rõ "Việc tập trung nghiên cứu, truyền bá tư tưởng Hồ Chí Minh bước đầu đạt kết quả tốt, công tác giáo dục chính trị đã đạt được một số tiến bộ: công tác giáo dục lý luận chính trị đối với đảng viên, cán bộ có những chuyển biến tích cực, đi vào nền nếp hơn, mở rộng phạm vi, đối tượng, có nhiều cố gắng đổi mới nội dung và phương pháp giáo dục, trực tiếp góp phần củng cố và nâng cao trình độ, bản lĩnh chính trị của cán bộ, đảng viên trước những yêu cầu, thách thức và biến động chính trị-xã hội những năm qua, góp phần tạo nên sự thống nhất trong Đảng và sự đồng thuận trong nhân dân". "Hệ thống trường chính trị từ Trung ương đến địa phương đã từng bước đổi mới chương trình, nội dung và phương pháp đào tạo, gắn đào tạo, bồi dưỡng lý luận với thực tiễn xã hội, trực tiếp góp phần xây dựng, phát triển đội ngũ cán bộ từ Trung ương đến cơ sở".

Bên cạnh những thành tích đã đạt được trong công tác giáo dục lý luận chính trị, chúng ta cũng tự nhận thấy còn nhiều yếu kém, khuyết điểm cần khắc phục. Hội nghị Trung ương 5 chỉ rõ, trong những năm qua, chúng ta "chưa thường xuyên làm tốt công tác giáo dục chính trị, tư tưởng; thiếu quan tâm giáo dục, bồi đắp lý tưởng và những bất cập trong công tác giáo dục đạo đức; chương trình, nội dung giáo dục lý luận còn nhiều điểm lạc hậu, trùng lặp, chưa gắn với thực tiễn của đất nước, chưa theo kịp trình độ chung của xã hội; chế độ chính sách với

người học và người dạy chậm được đổi mới".

Để khắc phục những khuyết điểm yếu kém trên đây và nâng cao hiệu quả công tác giáo dục lý luận, nâng cao trình độ lý luận cho đội ngũ cán bộ đảng viên, trên cơ sở quán triệt tư tưởng Hồ Chí Minh và các quan điểm của Đảng về công tác này, chúng tôi thấy cần tiến hành đồng bộ những giải pháp, trong đó cần chú ý thực hiện những nội dung chủ yếu sau:

Thứ nhất, mỗi cấp ủy Đảng cũng như từng cán bộ đảng viên, đặc biệt là cán bộ lãnh đạo, quản lý phải quán triệt sâu sắc tư tưởng Hồ Chí Minh về vai trò không thể thiếu của lý luận cách mạng - chủ nghĩa Marx-Lenin và tư tưởng Hồ Chí Minh, đồng thời từ đó xác định đúng đắn lợi ích và nghĩa vụ của việc giáo dục, học tập lý luận; kiên quyết đấu tranh chống các hiện tượng xem nhẹ việc giáo dục, học tập lý luận. Cần cụ thể hóa, xây dựng quy hoạch, quy chế cụ thể và khoa học cho toàn bộ hoạt động này.

Thứ hai, tiếp tục nghiên cứu, đổi mới nội dung chương trình, phương pháp dạy và học. Để khắc phục tình trạng xơ cứng, trì trệ về lý luận, cũng như giáo dục lý luận, cần phải đẩy mạnh công tác nghiên cứu lý luận, tăng cường công tác tổng kết thực tiễn, bổ sung lý luận theo hướng thống nhất giữa lý luận và thực tiễn, trên cơ sở đó đổi mới nội dung chương trình, phương pháp đào tạo cho phù hợp. Cần nghiên cứu xây dựng chương trình đào tạo, bồi dưỡng phù hợp với từng loại hình cán bộ, khắc phục tình trạng tất cả các cấp học đều tiếp cận các nguyên lý lý luận như nhau, chỉ khác nhau về thời gian "tự học" của học viên. Cần chú ý quán triệt và vận dụng tư tưởng Hồ Chí Minh trong việc kế thừa, tiếp thu tri thức của thế giới để xây dựng nội dung giáo dục để không rơi vào bệnh máy móc, giáo

điều hay kinh nghiệm mù quáng. Tăng cường các hình thức thực tế, thực tập, chống dạy chay, học chay, khắc phục dần lối dạy độc thoại của giảng viên. Thực hiện đánh giá kết quả học tập bằng trắc nghiệm khách quan kết hợp với phương pháp tự luận.

Thứ ba, chú trọng đầu tư xây dựng hiện đại hóa các cơ sở giáo dục, nâng cao trình độ đội ngũ giảng viên. Tình trạng lạc hậu về cơ sở vật chất, yếu kém về trình độ của đội ngũ giảng viên là người bạn đồng hành của nhau và là nhân tố cản trở trực tiếp đến chất lượng giáo dục. Cần chú trọng đầu tư các thiết bị phục vụ cho dạy và học theo phương pháp mới. Ưu tiên đào tạo đội ngũ giảng viên trình độ cao, các giảng viên phải đạt tới mẫu mực về thực hiện nguyên tắc thống nhất giữa lý luận và thực tiễn. Tăng cường và đổi mới công tác quản lý dạy và học lý luận chính trị, tổ chức thực hiện có hiệu quả cuộc vận động "Nói không với tiêu cực trong thi cử và bệnh thành tích trong giáo dục".

(1) V.I.Lê-nin toàn tập, NXB Tiến bộ Mát-xcơ-va 1975, tập 6, tr 30, 32

(2) Hồ Chí Minh toàn tập, tập 2, trang 268.

(3) Sđd, tập 7, trang 231.

(4) Sđd, tập 9, tr 292.

(5) Sđd, tập 9, tr 292.

(6) Hồ Chí Minh(1995), Toàn tập, Tập 8, tr 497, Nxb Chính trị quốc gia, Hà Nội.

(7) Sđd, tập 12, tr 554.

(8) Sđd, tập 12, tr 554.

(9) Sđd, tập 8, tr 496.

(10) Sđd, tập 8, tr 492.

(11) Sđd, tập 6, tr 47.